NOTISER

Folkliga svenska koraler från Gammalsvenskby och Estland. Samlade av Olof Andersson. Med inledning av Tobias Norlind. Förord av Dan Lundberg. Svenskt visarkiv & Gidlunds förlag, Hedemora 2003. 170 s., ill. ISBN 91-7844-628-7.

Föreliggande musiktryck är en nyutgåva av en samlig som ursprungligen gavs ut 1945 på *Svenska kyrkans diakonistyrelses Bokförlag*. Samlingen innehåller 257 folkliga koralmelodier insamlade 1929–31. Publikationen innefattar både noterad melodi (koral) och text.

Koralerna knyts till två besläktade provenienser och tidsmässigt nära dokumentationstillfällen. Den ena kopplas till en insamling som gjordes 1929 bland äldre informanter härstammande från de svensktalande i Estland, som i slutet av 1780-talet utvandrat från Dagö till anvisad mark i Ukraina. Denna utvandring företogs under tvång, beordrad av den ryska kejsarinnan Katarina II. År 1929 återvände ättlingarna till Sverige under Röda korsets beskydd. Flera placerades till en början i ett läger utanför Jönköping och blev redan där objekt för svenska forskares nyfikenhet. Den andra insamlingen företogs 1929–31 bland äldre svensktalande informanter som var bosatta i de gamla estländska svenskbygderna.

Materialet är intressant ur ett historiskt perspektiv då koralsjungningen i Sverige varit utsatt för styrda förändringar åtminstone ifrån slutet av 1600-talets sista årtionde. Anledningen var naturligtvis kyrkans ambitiösa vilja att sammanhålla en enhetlig kyrkosång. Melodierna traderades muntligt av allmogen till att bli varianter med mer eller mindre utvecklingar i rytmik och melodik. Med viss kritik mot en fri melodiutveckling genomfördes en stor koralreform som publicerades 1820–21. Koralboken sammanställde J.C.F. Haeffners riktlinjer för hur melodierna skulle sjungas. Haeffner betonade här *enkelhet* med hänvisning till luthersk disciplin. Melodierna sattes till J.O. Wallins psalmbok från 1819. Utöver denna reform fick kyrkorglarnas stora spridning under 1800-talet melodierna att standardiseras på ett sätt som passade detta instrument samtidigt med församlingens sjungande. De folkliga tolkningarna och utvecklingarna av melodierna kom i viss mån att leva kvar, sannolikt mest i isolerade områden, men i en mer begränsad omfattning.

Utifrån nämnda perspektiv blir de gamla svensktalande områdena i Estland naturligtvis intressanta. Det är så klart förenat med analytiska svårigheter att förklara på vilket sätt de baltiska koralvarianterna anknyter till de mer svenska, men även som fenomen i sig måste nedteckningarna betraktas som värdefulla.

Patrik Sandgren, Lund

Inte bara Jesus. Det mångreligiösa Jönköping. Eva Londos (red.). Jönköpings läns museum, Jönköping 2006. 168 s., ill. ISBN 91-85692-64-6.

I anslutning till det av regeringen proklamerade Mångkulturåret 2006 har Jönköpings läns museum gett ut en publikation som speglar *Det mångreligiösa Jönköping* i vår egen tid. Som läsare slås man av hur oerhört många religiösa grupperingar, både kristna och icke-kristna, som har uppstått under senare tid som en följd av den omfattande invandring som har förekommit. Material om de nya svenskarnas religiositet har samlats in genom ett Samdok-projekt vid museet och ett samarbete har ägt rum med etnologiinstitutioner i Berlin och Lund. Kvinnor och religion har utgjort en viktig aspekt vid fältarbetena som utfördes 2004 inom tretton församlingar. Den romersk-katolska kyrkan är den största av dem med omkring två tusen medlemmar.

Observationer har utförts i de religiösa lokalerna, dvs. templen och kyrkorna. Intervjuer har gjorts med deltagare i de olika religiösa rörelserna, särskilt med invandrarkvinnor. Dessa intervjuer har ägt rum i hemmen, varvid fältarbetarna kunnat iaktta hur religionen utövar inflytande över den materiella kulturen i form av heminredning, föremål, bilder m.m. Hinduer har ett litet tempel i hemmet, och det är fyllt med gudabilder och offergåvor. Dessa tempel används dagligen vid